

Vilken roll spelar viltarten i den illegala jakten?

ETT UTDRAG FRÅN DOKTORSAVHANDLINGEN

In the Gap between Legality and Legitimacy: Illegal Hunting in Sweden as a Crime of Dissent

AV ERICA VON ESSEN

Det är inte vargen i sig ...

Djupintervjuer från projektet *Illegal jakt* vid Sveriges lantbruksuniversitet visar framförallt att det är **premisserna bakom vargen, inklusive dess upplevda ägandeskap och deras alltmer problematiska beteende och plats i kulturlandskap, som man motsätter sig. Oftast uppvisar jägare en ambivalens gentemot vargen. Nedan beskrivs teman inom vilka vargen problematiseras av jägare.**

Rovdjur som tämjda

I och med att myndigheter och naturskyddsorganisationer upplevs ha investerat så mycket ekonomiska, förvaltningsmässiga och emotionella resurser i bevarandet av varg, ses vargen nu som "deras".

"Det är helt otroligt, det är deras små husdjur."

Vargen är inte längre en gemensamt viltart, enligt ett flertal av de jägare som djupintervjuats, utan ett av statens husdjur. Med detta individualiseras dess välfärd och välmående till en nivå där man i media pratar om enskilda vargar med namn och omtanke.

"Den äter bara dyr mat."

"Har hört långa berättelser att de är fram av tre fyra björnar. Den ena äter bara hästkadaver. Den andra måste man skaffa majs ifrån södra Sverige."

Det individualiserande välfärdsperspektivet på rovdjur strider mot merparten av svenska jägares mer ekocentriska perspektiv på välmående djur och natur – där man ser till helheten och stammar. Hållbarhet på ekosystemsnivå kan således ibland gå isär med det biocentriska, individuella perspektivet som ofta förespråkar djurvälfärd över ekologisk hållbarhet (Det Dyretiske Råd, 2010). Detta är en klassisk skiljelinje inom djurrättsteori, och vargen och rovdjur blir tydliga fallstudier av när dessa två perspektiv drabbar samman i en och samma förvaltning.

Äganderätt eller varg som *ferae naturae*?

Med *ferae naturae*, eller *res nullius*, avses vilda djur som inte tillhör någon människa, stat eller organisation. De är mobila och kan inte avgränsas till fastighets- eller landsgränser.

Mycket av den historiska bakgrunden till illegal jakt i Sveriges medeltid, här med tydliga paralleller till Robin Hood i England, har oftast förklarats utifrån att folket inte accepterade att staten eller överheten i form av frälse lade beslag på *ferae naturae* (Manning, 1993).

Samma fenomen kan förstås äga rum i en del av dagens illegala jakt. I rådande fall är det inte kungamakten eller frälset som tillskansar sig rättigheten att besluta och på så vis "äga" t.ex. högvilt. Det är istället EU och bevarandelobbyn som utgör den nya överheten som lägger beslag på viltet, och tar det ifrån *ferae naturae* till 'statens vilt' (von Essen *et al.*, 2016).

Ibland beskrivs såna processer som 'green-grabbing' i litteraturen: man approprierar tidigare lokalt föräkrade naturresurser för globala miljöändamål (Fairhead *et al.*, 2012). Det gäller inte alltid boksavligt ägande, men involverar likväl en omstrukturering i huruvida lokalbefolkningen får förhålla sig till viltet.

Samtidigt förhåller sig jägare ambivalent mot vargens ägande i praxis. De medger att när det gäller skyddat vilt, kan man inte längre se på djuren som enbart lokala naturresurser.

"Men vargen är faktiskt någonting som vi äger gemensamt för den går över gränsen, det är inte bara min mark"

När kontrakt för samexistens bryts

Som en följd av att i synnerhet vargen upplevs ha gått ifrån ett vilt djur till att bli domesticerad av statens och naturskyddsförningars "gullande", enligt intervjun, uttrycker jägare att det finns en sorts **brytpunkt bortom vilken vargen inte längre är en autentisk varg.** Den uppvisar karakteristik som upplevs problematisk för att den strider mot den moraliska ekonomin i vilken man tidigare tillskrivit vargen en bestämd roll.

” De kommer för nära nu.
De är ju i våra trädgårdar.

**Det är helt fel [om varg nära byar].
Den ska vara i skogen om nånstans.**

Eftersom att den inte är jagad har den tappat rädslan för människor.

Den stora faran är när den vänjer sig att vara vartsomhelst och överallt.

En minoritet av jägare vill hävda att vargen idag är hybrid, vilket skulle förklara en del av dess oförutsägbara och problematiska beteende, predation och utseende. De ansluter sig därmed till en nu allmänt förekommande konspirationsteori i vargbevarande i Europa: att vargen är inplanterad, hybridiserad och onaturlig i dagsläget (Theodorakea & von Essen, 2016).

De flesta vill dock hävda att vargens förlorade rädsla och därmed förändrade beteende är en funktion av att den nu inte är jaktbar, snarare än att den skulle vara en hybrid. Oavsett vilket anser jägare i regel att det finns en "korrekt" och "inkorrekt" varg – där den förstnämnda tillskrivs attribut som en vild, vacker, ståtlig svensk tradition, och som en naturlig del av faunan. Den inkorrekt vargen är nutidens faktiska varg och dess överskridande av obetingade regler man ställt upp för den.

Referenser

- Det Dyretiske Råd (2010). Udtalelse om jagt. Copenhagen: Department of Justice.
- Fairhead, J., Leach, M. & Scoones, I. (2012). Green Grabbing: a new appropriation of nature? *The Journal of Peasant Studies*, 39(2), pp. 237-261.
- Manning, R. (1993). *Hunters and Poachers: A Social and Cultural History of Unlawful Hunting in England 1485-1640*, Oxford University Press.
- Theodorakea, I.T. & von Essen, E. (2016). Who let the wolves out? Narratives, rumors and social representations of the wolf in Greece. *Environmental Sociology*, 2(1), pp. 29-40.
- von Essen, E., Allen, M. & Hansen, H.P. (2016). Hunters, Crown, Nobles, and Conservation Elites: Class Antagonism over the Ownership of Common Fauna. *International Journal of Cultural Property* [kommande].

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences